

Samtidsbiografisk bild - tiden du lever i

Lektionshandledning till Samtidsbild, samhällskunskap

Tidsåtgång: 2 lektioner

Uppgiften är en metoduppgift som syftar till att öva eleven i strukturerad samhällsanalys. Eleven konkretiserar ett samhällsproblem eller en samhällsföreteelse, och analyserar och resonerar om hur detta tar sig uttryck i elevens eget liv eller omgivning.

Uppgiften kan med fördel genomföras som en övning inför en längre serie lektioner i samverkan med svenskämnet, se *"Samtidsbiografisk bild - tiden du lever i, tematiskt arbete, Samtidsbild i samhällskunskap och svenska"*.

I korthet:

- 1) Lektion 1: du som lärare väljer ett tema som klassen ska jobba med (se förslag längre ner)
- 2) I helklass: dina elever skapar under din ledning en frågeställning utifrån temat. Ni gör en nulägesbeskrivning, ni diskuterar problemets orsaker, konsekvenser och möjliga åtgärder för att komma tillrätta med problemet.
- 3) Inför lektion 2: eleverna delas in i grupper om 2-4 pers. Varje grupp får i läxa att ta ett fotografi, en samtidsbild, som syftar till att konkretisera hur samhällsproblemet visar sig i deras egen vardag.
- 4) Lektion 2: Elevgrupperna presenterar sina fotografier och förklarar på vilket sätt fotografierna utgör en samtidsbild, en konkretisering av ett teoretiskt samhällsproblem. Samtidsbilden laddas upp via Stockholms läns museums app *Samtidsbild*.

Eleven tar en mobilkamera till hjälp för att dokumentera och resonera om en samhällsfråga. Ditt underlag för att bedöma elevens förmågor utgörs av hur eleven kopplar ett abstrakt, teoretiskt resonemang till det konkreta - hur en samhällsfråga rent konkret syns i elevens vardag.

Att studera samhället är att försöka fästa blicken på ett rörligt mål. Omsättningshastigheten på trender, frågor och uttryck kan vara mycket snabb. Med mobilkameran i hand får eleverna en lins att få syn på och se sin samtid genom. I mobilkameran utgör fotografiets ram och beskärning avgränsningen av studieobjektet. Vardagen i det omgivande samhället blir utgångspunkten för samtidsanalysen.

Lärohandledningen är utformad av [Pedagogbyrån](#) på uppdrag av [Stockholms läns museum](#).

Uppgiftsbeskrivning

Inför temaarbetet behöver du göra två saker:

1. Välj tema

Välj ett tema som ni vill att era elever ska jobba med i samhällskunskap och svenska. Det är ingen nackdel om frågan är bred - eleverna ska själva öva på att analysera spännet mellan konkretion och abstraktion.

Förslag på tema	
Tillväxt	Digitalisering
Yttrandefrihet	Jämställdhet
Klimat	Identitet
Fattigdom/utanförskap	Mänskliga rättigheter
Integration	Arbetsmarknad
Innovationer	Psykisk ohälsa

2. Ladda ner appen *Samtidsbild*

Ladda ner appen *Samtidsbild* och testa själv att ladda upp ett foto i appen. Formulera också ett gemensamt ämnesord i form av hashtag, klassbeteckning och skola, (#SA19FNorragegymnasiet). Ämnesordet kan sedan användas för att söka fram hela klassens bilder på *Samtidsbild*.

Om du har frågor om *Samtidsbild* kan du kontakta fotoantikvarie Elisabeth Boogh, elisabeth.boogh@stockholmslansmuseum.se, på Stockholms läns museum.

Lektion 1

Den första lektionen syftar till att dina elever ska lära sig och pröva samhällsanalysmodellen:

Problemformulering (frågeställning) - Nulägesbeskrivning - Orsaker - Konsekvenser - Åtgärder

Om du till exempel har bestämt dig för att klassen ska jobba med tema *Tillväxt*, så kan du introducera modellen genom att exemplifiera den med en annan samhällsfråga, till exempel så här:

Tema: Tillväxt

1. **Problemformulering:** Hur skapar vi hållbar tillväxt?
2. **Nulägesbeskrivning:** Ekonomisk tillväxt ses som en förutsättning för ökat välstånd. Samtidigt är jordens resurser ändliga och ojämnt fördelade.
3. **Orsaker:** Det ekonomiska kretsloppet bygger på ständig tillväxt. Sedan industrialismen är vi beroende av fossila bränslen och ökad produktivitet, idag billig massproduktion.
4. **Konsekvenser:** Konsumtionsamhället bidrar till utsläpp av växthusgaser. Värdet av produktionen är koncentrerat till världens rikaste länder, som blir allt rikare.
5. **Åtgärder på individuell och kollektiv nivå:** Återvinning, återbruk, satsningar på förnyelsebar energi.

Under den första lektionen presenterar ni också samtidsbild.se/ för eleverna och uppmanar dem att skapa egna konton på plattformen. Eleverna kommer att få anledning att återkomma till Samtidsbild senare i arbetsprocessen.

Skapa en frågeställning

Varje tema kan ge upphov till mängder av olika frågeställningar. Det är lätt att fastna i diskussion om vilka frågor som är viktigast eller intressantast. Här gäller det att du som lärare tar taktpinnen och ser till att klassen inte ägnar alltför mycket tid till varje arbetsmoment eller hamnar i en långdragen diskussion om själva sakfrågorna som temat berör. Det är metoden eleverna i första hand ska träna här, inte argumentation.

Låt eleverna föreslå några olika frågeställningar utifrån temat och hjälp dem att utifrån förslagen komma överens om en gemensam fråga som de kan utgå ifrån.

Analysera frågan tillsammans

När frågeställningen är vald presenterar du analysmetoden för eleverna. Rita eller skriv så att de ser modellens beståndsdelar:

nulägesbeskrivning (problemformulering) - **orsaker** - **konsekvenser** - **möjliga åtgärder**.

Dela in eleverna i grupper om 2-4 personer. Därefter går du och klassen muntligen igenom följande moment.

1. Be elevgrupperna att göra en *nulägesbeskrivning*; låt dem beskriva situationen. Det är viktigt att beskrivningen resulterar i en *problemformulering*. Formulera tillsammans en fråga som relaterar till temat. Möjligen hinner några elever hitta information som stöder situationsbeskrivningen med referenser till relevanta källor, exempelvis rapporter, utredningar eller statistik.
2. Be eleverna kort redogöra för bakgrund: låt dem ge exempel på *orsaker* till nuläget.
3. Be eleverna kort redogöra för effekter: låt dem ge exempel på problemets *konsekvenser*.

4. Be eleverna presentera möjliga *åtgärder*: låt dem ge exempel på slutsatser om den fortsatta utvecklingen, nödvändiga åtgärder för förändring eller utmaningar om ingenting görs i frågan.

Om du märker att grupperna fastnar i ett moment och inte kommer vidare, hjälp då eleverna genom att ge dem exempel på beskrivningar, orsaker och åtgärder.

Läxa till nästa lektion: ta ett fotografi

Nu är det dags att koppla samman elevernas teoretiska resonemang med deras egen vardag. Till nästa lektion får eleverna i uppgift att ta ett fotografi som ska illustrera elevernas nulägesbeskrivning av frågan, det vill säga hur frågan tar sig uttryck i elevernas egna liv eller omgivning.

För att utföra uppgiften ska eleverna

1. använda en mobilkamera och dokumentera hur den aktuella samhällsfrågan syns eller märks i vardagen.
2. ladda ner appen *Samtidsbild* och ladda upp fotot i appen.
3. beskriva bilden, sammanhanget och vad den berättar om samtiden och frågeställningen.
4. ange ett gemensamt ämnesord i form av hashtag, klassbeteckning och skola, (#SA19FNorragymnasiet). Ämnesordet kan sedan användas för att söka fram hela klassens bilder på Samtidsbild.

Om du har frågor om Samtidsbild kan du kontakta fotoantikvarie Elisabeth Boogh, elisabeth.boogh@stockholmslansmuseum.se, på Stockholms läns museum.

Lektion 2

Presentation av elevernas samtidsbilder och analysmodeller

Varje elevgrupp presenterar sina iakttagelser och slutsatser för klassen med utgångspunkt i de samtidsbilder som de själva tagit. Du som lärare bedömer hur väl eleverna lyckas applicera analysmodellen: Frågeställning - beskrivning - orsak - konsekvens - åtgärd

Om du vill kan du sedan låta eleverna göra om uppgiften fast individuellt och mer djupgående, med en skriftlig inlämning av en strukturerad samhällsanalys. Detta lämpar sig väl för ett samarbete med elevernas svensklärare inom ramen för handledningen "*Samtidsbiografisk bild - tiden du lever i, tematiskt arbete, Samtidsbild i samhällskunskap och svenska*"

Om Samtidsbild

Samtidsbild är Stockholms läns museums insamling av digitalt samtidsfotografi. Du kan ladda upp ditt foto via appen *Samtidsbild* i mobilen, eller på <https://samtidsbild.se>.

Som användare skapar du enkelt ett konto första gången du använder tjänsten. Bilderna bevaras för framtida generationer och kan komma att användas i utställningar, publikationer och forskning. Ditt namn kommer synas när bilden är publicerad, och du väljer vilka rättigheter som ska gälla för användning av ditt fotografi, fri användning med angivande av fotograf, eller bara användning i icke-kommersiellt syfte.

Koppling till Lgy11 och Lgr11

Samhällskunskap, gymnasiet	Samhällskunskap, åk 9
<ul style="list-style-type: none"> ● Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna, såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv. ● Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse för dagens samhälle samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer. ● Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder. ● Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet. ● Förmåga att uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer. 	<ul style="list-style-type: none"> ● reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar, ● analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv, ● uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv,